

HARMEN MALDERIK

RATTENPLAAG

ROMAN

palm|slag

Ontwerp omslag: Vandijk ontwerpt, Eindhoven
Ontwerp binnenwerk: Palmslag, Groningen
Fotograaf auteursfoto: Remco van der Kruis

© 2022 Uitgeverij Palmslag | Harmen Malderik

www.palmslag.nl
info@palmslag.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit boek mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, internet, fotokopie, microfilm of op welke andere (digitale) wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, internet, photo-print, microfilm or any other (digital) means without written permission from the publisher.

ISBN 978 94 932 4541 9
NUR 301

*Don't it always seem to go
That you don't know what you've got
Till it's gone
They paved paradise
And put up a parking lot*

– Joni Mitchell, 'Big Yellow Taxi'

I

I

Voor het huis met nummer 11 staat een man in een veelkleurige blouse en een paarse broek die door bretels omhoog wordt gehouden. Het is Peter. Hij is in gezelschap van twee mannen en een vrouw. Ze vormen een vergadering, zo'n informele bijeenkomst die wel vaker ontstaat als een paar steegbewoners elkaar min of meer toevallig in de met kinderkopjes belegde steeg tegenkomen. Dan wordt er gesproken, gediscussieerd, geklaagd. En soms gezwegen. Zoals nu, want er scheurt een brommer langs het gezelschap.

‘Ik word gek van die teringherrie van al die brommers.’

Het gesprek is nauwelijks hervat of er wringt zich een auto langs het viertal.

‘Ik heb er genoeg van die gore troep van die auto's in te ademen,’ zegt een van de vergadelaars die vervolgens demonstratief in de richting van de chauffeur kucht. De huizen zijn met hun drie verdiepingen hoog genoeg om de door het gemotoriseerde verkeer achtergelaten blauwe walmen een lang verblijf in de steeg te gunnen.

De frustraties van de vier steegbewoners hebben zich tot een gevaarlijk niveau opgehoopt, de stemming in de steeg is de laatste tijd agressiever geworden. Zij is de uiting van de al jaren opgekropte woede van de bewoners. Het is verwonderlijk dat dit nog niet heeft geleid tot geweld jegens gemotoriseerde verkeersdeelnemers, ook al overtreden deze mensen strikt genomen de verkeersregels niet. De herhaaldelijk bij de gemeente ingediende verzoeken van Peter en andere bewoners om de Vliegensteeg te bevrijden van motorvoertuigen en haar tot voetgangersgebied te bestempelen heeft slechts één keer een reactie opgeleverd. Volgens de autoriteiten vormt de steeg een essentiële verbinding in de binnenstad. Punt!

‘We moeten dit niet langer pikken.’

‘Dat zeggen we al jaren.’

‘Ook onze kinderen hebben recht op gezonde lucht en moeten veilig in de steeg kunnen spelen.’

Peter heeft zijn vrienden aangehoord. Even houdt hij zich stil, dan barst hij los: ‘Het is genoeg geweest, het is tijd voor aksie!’

‘Ja, aksie!’ roepen de drie anderen.

Peters gezicht leeft verrukt op bij de spontane respons die hij van zijn vrienden krijgt. Ze hebben vertrouwen in hem, kennen zijn reputatie op aksiegebied. Hij heeft zich vooral in kringen van milieuactivisten en bij de politie een naam verworven omdat hij zich in het verleden in de voorste linies heeft opgehouden bij aksies ter verdediging van door asfaltering bedreigde duinen en door bomenkap bedreigde bossen.

Peter staat alleen voor zijn deur, kijkt de slechts vijftig meter lange steeg in die zo smal is dat er zelfs geen plaats is voor een stoep. Het is zijn steeg, de steeg waarvan hij de geschiedenis al te goed kent, een steeg die ooit het domein was van vuile ratten die schichtig rondslopen in en tussen huizen die tot lang na de oorlog onderhevig waren gebleven aan verkrotting. Dat veranderde halverwege de jaren zeventig, toen steeds meer huizen, al dan niet met overheidssubsidies, werden opgeknapt door aannemers en enthousiaste jonge doe-het-zelvers zoals hij. Zeventiende-eeuwse huizen werden bewoonbaar gemaakt, hun lieflijke trap- en klokgevels opnieuw gevoegd, hooghartige lijsten die enkele vroeg-negentiende-eeuwse huizen domineerden, opnieuw gerestaureerd. De steeg had haar oude glorie hervonden, was herrezen uit de dood, een nieuwe toekomst ingegaan. De bewoners waren trots op hun steeg, waanden zich bij regen in een nouvelle-vague-film, bij sneeuwval in een kerstkaart van Anton Pieck.

Tot ergernis van Peter nam ook het gemotoriseerd verkeer toe. De auto werd de nieuwe koning van het stadsvervoer. Ze propten zich van twee kanten door de steeg, soms zelfs tege-

lijkertijd, wat vaak onmogelijk was en nogal eens tot hevige scheldpartijen en soms zelfs tot vechtpartijen aanleiding gaf. In de avonduren verwerd de steeg tot een parkeerterrein van dicht tegen de gevels van de huizen geparkeerd staal en blik.

Dit moet afgelopen zijn.

Peter blijft de steeg in kijken, hij is ervan overtuigd dat zijn jarenlang onderdrukt onbehagen dit keer een uitweg zal vinden in de steun die hij niet alleen van zijn Julia maar van alle bewoners voor zijn aksieplannen zal krijgen:

van zijn burens Alwin en Pien van nummer 9,

Nina en Frieda van nummer 7,

Willem Jan en Pieternel van nummer 5,

Justus en Maud van nummer 3,

Fred en Chantal van nummer 1,

en van de bewoners aan de overkant:

Johanna van *Galerie De Vlieg* van nummer 2,

Gerrit en Adrienne van nummer 4,

Theofiel Zomerdijk van nummer 6

en Laura van nummer 8.

Zelfs de oudjes van het aan het huis van Laura grenzende Schuttershofje – ook al bevindt de ingang ervan zich om de hoek van de steeg in de Schuttersstraat – zullen al dan niet stilzwijgend zijn plannen steunen, nu zij zelfs nog meer op hun rust zijn gesteld dan de andere bewoners van de steeg.

Het touw is al aan de gevel van het hofje vastgemaakt. Aan het deel dat nog op de keien ligt zijn een paar verkeersborden vastgeknoopt, te weten een wit bord met een rode rand en een roodomrand blauw bord waar een rode, diagonale streep doorheen is getrokken.

‘Justus, geef me dat stuk touw eens aan,’ roept Peter. Hij houdt zich, half naar Justus gekeerd, wat krampachtig op de ladder staande als zijn vriend hem het touw aanreikt.

‘Zo, die zit,’ zegt hij tevreden nadat hij het touw stevig heeft vastgebonden aan de in zijn huis bevestigde haken.

Het is een mooi gezicht, die verbodsborden die aan een lijn boven de ingang van de steeg hangen. Als kunstenaar is Peter altijd al een redelijk goed kopieerder geweest, de kwaliteit van zijn werk slaat dit keer alles: de verbodsborden zijn niet van echt te onderscheiden. Beneden hem, op de keien, houden bewoners kartonnen borden omhoog voorzien van door Peter geschreven teksten, die duidelijk maken dat ze de overlast in de steeg zat zijn.

Groepen mensen met gevulde boodschappentassen sjouwen terug naar de parkeergarage. Het zijn mensen van buiten het centrum en uit de omliggende dorpen die hun zaterdagse uitje naar de Grote Steenstraat en de winkels en boetiekjes rondom de Kaasmarkt erop hebben zitten.

‘Hoi,’ roept Peter hun vanaf de ladder toe.

De voorbijgangers kijken op naar de man in zijn door rode bretels opgehouden paarse broek. Ondanks de vriendelijke groet van Peter, bezien veel buitenlui de aksievoerders met een argwanende blik. Ze blijven niet te lang dralen bij Peter en zijn vrienden, vervolgen hoofdschuddend hun weg naar huis. Alleen toeristen die terugkomen van een van de musea of gewoon wat rondsletteren door de vele steegjes en straatjes van de buurt reageren vrolijker, zij zien de aksie als een soort

straattheater dat de stad tot een échte stad maakt, een ritueel dat de stad juist zijn charme geeft. Zij blijven, net als wijkbewoners die gezegend zijn met veel begrip voor de bewoners van de Vliegensteeg, wat langer hangen bij de activiteiten van de aksievoerders.

Peter daalt de ladder af naar zijn vrienden. Tussen hen rennen een paar stadshonden wat verdwaald rond, kinderen genieten al voetballend van de gezellige drukte in het straatje.

Met behulp van andere bewoners wordt door Peter tussen de kinderkopjes voor zijn huis nog een paal vastgezet met een blauw bord waarop een volwassene met een klein kind aan de hand staat afgebeeld, alsmede een tweede paal die aan de bovenzijde is voorzien van een bord met de door Peter in een mooi blokschrift geschreven tekst:

AUTO'S EN ANDERE MOTORVOERTUIGEN UIT DE STEEG!
DENK AAN ONZE KINDEREN!

Die kinderen heeft Peter er expliciet bij gehaald omdat hij weet hoe hij de zich gemotoriseerd verplaatsende medemens op het gemoed kan werken. Hij begrijpt dat hij door die verwijzing meer mensen, niet alleen uit de steeg, zelfs uit de hele wijk, achter zijn aksie zal krijgen. Aan de andere ingang van de steeg zijn passanten door de bewoners intussen ook al ingelicht met soortgelijke borden en teksten die niet voor velerlei uitleg vatbaar zijn.

‘Kun jij niet eens een artikel schrijven over onze aksie in de *Westdammer Courant*?’ vraagt Peter aan Justus. ‘We moeten een groot publiek bereiken.’

Justus denkt even na, hij is niet alleen bewoner van de Vliegensteeg, hij is ook een zelfstandig journalist die zich weliswaar vooral met rechtbankverslagen bezighoudt, maar die van tijd ook tijd ook schrijft over zaken die hem toeval- lig in het café of een andere sociale ontmoetingsplaats ter ore

zijn gekomen. Er rust een morele verplichting op hem, dat heeft hij goed begrepen.

‘Ik maak nog wat foto’s voor de krant, dan wordt het helemaal prachtig,’ zegt Peter.

Hij heeft ervaring als fotograaf, besluit niet langer te wachten, haalt zijn fototoestel uit zijn huis en maakt foto’s van de beide vernieuwde entrees van de Vliegensteeg.

De aksie lijkt al direct effect te hebben. Gemotoriseerde verkeersdeelnemers die de veranderingen snel in de gaten hebben gekregen, geven er de voorkeur aan de steeg en zijn aksievoerende bewoners te mijden en een alternatieve weg te zoeken.

Het succes van de werkzaamheden nodigt uit tot een steegborrel. Uit de verschillende huizen komt bier en wijn tevoorschijn. Er wordt getoost, gedronken, nagepraat.

Komend vanuit de Regentenstraat wurmt zich een brommer, waarvan de berijder kennelijk nog niet van de nieuwe verkeerssituatie op de hoogte is of er zich eenvoudigweg niets van wenst aan te trekken, brutaal langs het gezelschap dat intussen is aangegroeid met meer bewoners uit de buurt.

‘Oprotten hier,’ voegt Justus de bromfietser toe in de wetenschap dat sommige mensen nu eenmaal gevoeliger zijn voor duidelijke taal dan voor een meer subtiële benadering.

Peter schrikt even van de botte reactie van zijn vriend. Toch hoeft de bromfietser niet te vrezen dat hij van zijn vervoermiddel wordt gerukt, want het gezelschap verkeert in een vrolijke stemming en ziet de inbreuk op de feestvreugde slechts als een klein incident. Hij mag de steeg uitrijden om zijn weg via de Schuttersstraat te vervolgen.

Peter gaat zijn huis binnen en komt al snel terug met in iedere hand een etiketloze fles waarin zich een kleurloze substantie bevindt. Hij tilt de flessen op tot boven zijn smalle schouders.

‘Eigen productie,’ zegt hij trots.

Iedere steegbewoner weet dat Peter er in zijn kelder een kleine distilleerderij op nahoudt. Het produceren van sterke dranken met behulp van allerlei kruidenmengsels is, naast het maken van foto's en het incidenteel schilderen van een abstract natuurtafereeltje, een van de zaken waarmee hij zich onledig houdt.

Peter vult glazen.

Justus slaat als eerste een glas achterover. *Ad fundum*. 'Het lijkt wel absint,' zegt hij, hoewel hij echt wel weet dat het aquavit is.

Steeds meer mannen en vrouwen wagen zich aan de sterke drank van Peter. Ook Gerrit, de oudste bewoner van de steeg (de bewoners van het hofje niet meegerekend natuurlijk) voegt zich bij de leden van de proeverij. Hij woont in een trapgevelhuis dat onder intimi een zekere reputatie geniet, omdat Gerrits vader daar in de oorlog lange tijd een Joods echtpaar heeft laten onderduiken.

'Moet jij het niet eens proberen?' zegt Peter tegen Gerrit.

Gerrit is meer een liefhebber van wijn, van goede wijn welteverstaan, niet van het goedkope bocht dat hier geschonken wordt (hij heeft thuis een grote verzameling exquisite bourgognes), maar begrijpt dat hij zich even moet aanpassen. Peter schenkt een bodempje aquavit in een bierglas waarna Gerrit een voorzichtige slok neemt. Het gezicht van de provinciaal ambtenaar verkleurt, alsof hij op de hoogte is gesteld van het handelen van een corrupt Statenlid.

Peter loopt lachend door, schenkt Justus weer in.

'Dit is een gezondere soort doping dan die wielrenners gebruiken,' zegt Peter tegen zijn vriend die er nogal eens op zijn racefiets op uit trekt.

Justus kan wel lachen om voor de hand liggende grappen. Uiteindelijk is Peter een man die het bedrijven van sport nu eenmaal volstrekt belachelijk vindt. Hij besteedt zijn tijd liever aan de productie van aquavit.

Dat valt dan weer in hem te waarderen, vindt Justus.

‘Kijk uit!’ De stem klinkt duidelijk hoorbaar te midden van het drukke geroezemoes van de steeg.

Een auto komt vanaf de hoek van de Schuttersstraat de steeg binnenrijden. Een Audi. Langzaam probeert de auto zich een weg te banen tussen de feestgangers en de blinde gevel van het Schuttershofje. Dat gaat niet lukken. De toestand wordt precair. Justus duwt enkele als verstijfd op de keien staande feestvierders opzij, loopt op de Audi af. Het gedrongen en solide postuur van Justus is niet voldoende om indruk te maken op de bestuurder van de automobiel, die zich met zijn voertuig weer een paar meter verder de steeg binnendringt. De blik in Justus’ ogen wordt nog vastberadener dan hij al was. Hij stelt zich op voor de Audi als een jonge Chinees voor een tank. De man kijkt Justus vanachter zijn voorruit hooghartig aan. Peters creatieve uitingen bij de ingang van de steeg boezemen hem kennelijk weinig ontzag in, bovendien verbiedt geen overheidsregel hem deze steeg door te rijden of er zijn auto te parkeren.

Zwijgend staan de chauffeur en Justus tegenover elkaar. De overige aksievoerders slaan met angst in hun al redelijk benevelde ogen de confrontatie tussen beide heren gade.

Dan zet Justus zijn optreden verbaal kracht bij: ‘Oprotten hier!’

De oproep klinkt duidelijk door tot binnen het tabernakel van de Audi. Het gezicht van de chauffeur vervormt zich tot een mombakkes van twijfel. Uit het gezicht van Justus spreekt de overtuiging van iemand die niet van plan is te wijken. Langzaam lijkt de indringer tot het heldere inzicht te komen dat het halen van zijn gelijk wel eens desastreuze gevolgen zal kunnen hebben. De man achter het stuur schakelt in zijn achteruit en verlaat onder luid applaus de steeg.

‘En nu een bier,’ zegt Justus.

‘Of liever een aquavit?’ vraagt Peter.

De feestvierende aksievoerders zijn bekomen van de schrik,

feliciteren Justus met het succes van zijn doortastend optreden en zetten het drankgelag en hun onderlinge conversaties voort alsof er niets is gebeurd.

Het is dan wel een ludieke aksie, toch vinden de bewoners dat met die terminologie niet helemaal recht wordt gedaan aan het serieuze element ervan. Ze zijn vastbesloten om te laten merken dat het hun menens is. En iedereen denkt daarbij op de eerste plaats aan Peter, de grote animator van de aksie.

Justus heft zijn nog halfgevulde glas bier op in de richting van Peter: ‘Peter bedankt!’

‘Peter bedankt! Peter bedankt!’ zingt het Vliegenkoor.

Peter straalt. Weer een aksie op zijn palmares.

‘Leve de Vrijstaat Vliegensteeg!’ klinkt een luide stem.

Glazen bier, wijn en aquavit richten zich naar Peter, die zelf schouderophalend constateert dat zijn glaasje leeg is. Justus schenkt het snel weer vol.

Bewoners en enthousiast meelevende mensen van buiten de steeg schenken zichzelf in, praten met elkaar. Peter slaat zijn arm om de schouder van zijn overbuurvrouw Laura, drukt zich tegen haar aan. Hij houdt ervan wat onschuldig te flirten met een onbereikbare vrouw als Laura sinds hij zich bewust is van de verloren tijd van zijn jeugd.

De sfeer in de steeg is die van een bedrijfsuitje waarbij de medewerkers, geholpen door de drank, de kans te baat nemen om elkaar eens beter te leren kennen.

Justus komt terug van de rechtbank. Vanmiddag zal hij beginnen met het verslag over de vanmorgen daar behandelde zaak, een uit de hand gelopen burenruzie, bijna een routineklus.

Hij pakt de krant van de vloermat, loopt naar zijn werk-kamer.

Gisteren was hij met een lichte kater, die hij had geprobeerd weg te spoelen met paracetamol, begonnen aan een doorwrocht verhaal over de onhoudbare verkeerssituatie in de Vliegensteeg. Hij had het artikel voltooid, het nog twee keer goed nagelezen en het vervolgens gemaild naar de stadsredactie van de krant. Peter had al een paar digitale versies van de door hem gemaakte foto's gestuurd – de krant drukt wel vaker geslaagde foto's af van lezers.

'Als het goed is staat het er morgen in, ik hoop dat ze er bij de gemeente nog iets van opsteken,' had hij tegen Maud gezegd.

Zijn vrouw reageerde minder optimistisch: 'Met dit gemeentebestuur? Dacht je dat werkelijk? Het gaat maar om een kleine steeg...'

'Ik heb het artikel breder getrokken dan de Vliegensteeg. Het gaat om de kwaliteit van het leven in de hele binnenstad. Bovendien beginnen we de tijdgeest mee te krijgen.'

'Heb je de rol van Peter nog benadrukt? Dat verdient hij wel.'

'Natuurlijk, hoewel zijn naam nog altijd veel bestuurders afschrikt.'

'Dat is dan jammer voor die mensen, Peter is toch de grote pleitbezorger van een gezonde leefomgeving.'

Hij kent Peter al twintig jaar. Op de dag dat hij met Maud hun huis in de steeg betrok, had Peter zich al bij hem gemeld. Aanvankelijk dacht hij nog dat hij met een overdreven nieuws-

gierig persoon te maken had, maar de weken daarna bleek dat Peters belangstelling oprecht was, een uiting van zijn sociale aard, hij wilde dat hij en Maud zich hier zo snel mogelijk thuis zouden voelen.

Hoewel zij ieder hun eigen verleden hadden dat nogal van elkaar verschilde (Justus had een opleiding journalistiek gevolgd en Peter had levenservaring opgedaan in het aksiewezen), hadden zij daarnaast veel gemeen. Ze waren geestverwanten in de kunsten in die zin dat Justus' schrijverscarrière eindigde na de tiende afwijzing van een manuscript van een roman, waarna hij zich definitief had beperkt tot de journalistiek, terwijl Peters gedroomde carrière in de fotografie hem tot nu toe niet verder had gebracht dan een baantje bij het fotoarchief van de stad, wat overigens niet inhield dat hij heimelijk geen artistieke ambities meer koesterde. Er was echter meer, ze voelden zich tot elkaar aangetrokken, hun verhouding had zich snel ontwikkeld tot een daadwerkelijke vriendschap.

Justus gaat aan de keukentafel zitten, slaat de stadspagina's op en zoekt naar het artikel. Hij moet lang zoeken. Misschien komt het er morgen pas in. Hij slaat nog wat bladzijden om en dan valt zijn oog op een berichtje van de afdeling *Faits divers*:

Enkele bewoners van de Vliegensteeg hebben zaterdag voor één dag de 'Vrijstaat Vliegensteeg' uitgeroepen. Bewoners en het wandelend publiek hebben zich goed vermaakt bij deze ludieke actie van straatbewoners om de aandacht te vestigen op de door hen ervaren verkeersoverlast in de Vliegensteeg.

Punt.

Het is niet eens zijn tekst. Het is meer een redactionele mededeling om het maandagse sportnieuws mee te omlijsten dan een gedegen verhaal om de lezers te informeren over de ernst van de situatie in de steeg. Er staat niet eens een foto bij.

Hij slaat de krant dicht, drinkt een glas kraanwater. Hij gaat

naar zijn werkruimte, ploft neer in zijn bureaustoel, voelt meer dan ooit een machteloze stilte om zich heen, terwijl Maud zich in de gewijde stilte van de bibliotheek bevindt, waar ze als bibliothecaresse hopelijk met meer succes haar bijdrage levert aan het welzijn van de mensheid.

Peinzend kijkt hij voor zich uit, naar een schilderij dat hij en Maud eens hadden zien hangen in de galerie van Johanna. Ze waren er zo enthousiast over dat ze het meteen hadden gekocht. Het is een door een plaatselijke kunstenaar gemaakt schilderij, waarop weliswaar de oude huizen van de fraai geres-taureerde Gasthuiswijk met haar roodpannen daken mooi zijn weergegeven, maar niet het vervuilende gemotoriseerde verkeer. Hij voelt het steeds meer als een soort wensschilderij, een schilderij waarvan je kunt genieten omdat het de werkelijkheid verbloemt. Het hangt naast een even groot schilderij van dezelfde kunstenaar waarop de oude, statige huizen van de stad rimpelen in de Damvaart die de stad meanderend doorsnijdt. Het vormt er een soort tweeluik mee.

Zijn mobiel laat het intro horen van 'Dead End Street'. Wie verschuilt er zich dit keer achter The Kinks?

Hij schenkt voor beiden een glas rode wijn in en zet de radio af. Ze lezen nog wat ouderwets in een boek. Tussen de hoofdstukken door babbelen ze over hun kinderen en over zaken die zich het liefst niet te ver van hun bed afspelen – je kunt niet de ellende van de hele wereld op je nek nemen, vindt hij.

'Ze nemen onze aksie niet erg serieus bij die krant van je,' zegt Maud.

'De *Westdammer Courant* heeft een reputatie op te houden als het gaat om zwijgen over gebeurtenissen die het bij het grote publiek niet goed doen. Ik werk intussen lang genoeg voor de krant om de redactionele gedachtespinsels goed te kennen. Dat de krant voor iedere bewoner van de stad en haar omgeving wat te bieden moet hebben, soit. Dat onwelgeval-

lig nieuws nogal eens buiten de kolommen wordt gehouden omdat het publiek hier geestelijk niet tegen opgewassen zou zijn, ergert me mateloos.’

‘De krant onderschat haar lezers.’

‘Dat zou best eens kunnen, het bericht van onze aksie is zó kort en onopvallend geplaatst, dat het nauwelijks iets voorstelt.’

‘Ze wil niet de indruk wekken dat het hier om een belangrijke zaak gaat, haar lezers hebben al genoeg aan hun hoofd.’

‘Alsof ze haar lezers niet lastig wil vallen met de problemen van een stelletje ziekelijke aandachtzoekers uit een binnenstadssteegje.’

‘Het is een middel van de krant om die hele aksie in het belachelijke te trekken.’

‘Een manier om mensen als Peter op een subtiële manier te kleineren, ze hebben hem niet eens genoemd als initiatiefnemer.’

‘Ik vind het zielig voor hem.’

‘Wat zijn we het weer goed met elkaar eens, lieverd,’ zegt Justus.

Voordat Maud zich weer in haar boek kan verdiepen, zegt hij: ‘Trouwens, Andersen heeft me vanmiddag gebeld.’

‘Andersen?’

‘Ja, de hoofdredacteur van de krant, hij heeft me vriendelijk verzocht morgen bij hem langs te komen.’

‘Waarom?’

‘Ik weet het niet, misschien om te praten over mijn laatste rechtbankartikel.’

‘Of over je artikel over onze steeg.’

‘Om eens iets te noemen.’

Hij pakt de krant van tafel en gooit hem in de mand met oude kranten en weekbladen.

Gute Nacht Freunde.

‘Ga zitten, mijn beste Justus.’ De hoofdredacteur wijst hem naar de stoel voor zijn bureau.

Arie Andersen ziet er meestal nogal slonzig uit, dit keer heeft hij echter een tweed jasje aan en een keurig gesteven broek met omslagen. Er bungelt zelfs een das over zijn ruitjesoverhemd en zijn embonpoint.

‘Ik heb vanmiddag nog een afspraak met de burgemeester.’ Andersen gaat zitten achter zijn bureau, staart hem wat onderzoekend aan, zoals een rechercheur een verdachte. Zijn zware hoornen bril balanceert op het puntje van zijn neus.

Justus begint zich ongemakkelijk te voelen, als een kleine jongen die zich bij de hoofdmeester meldt na weer eens uit de klas te zijn gestuurd.

‘Vertel eens Justus, hoe staat het met dat artikel over die moordzaak in Noord van vijftien jaar geleden?’

‘Daar ga ik aan beginnen.’

‘Goed zo, maak er eens een mooi verhaal van, daar houden onze lezers van, van onopgeloste moordzaken.’

‘Zeker.’

‘Justus, ter zake. Ik heb je artikel gelezen over de Muggensteeg.’

‘Vliegensteeg.’

‘Natuurlijk, ja, Vliegensteeg. Prachtige oude huizen daar trouwens.’

‘Ja, steeds meer huizen zijn flink opgeknapt, een tijd terug was de hele wijk nog een vervallen zoi.’

‘De veranderingen gaan snel, maar...’

De vaste telefoon op zijn bureau rinkelt.

‘*Excusez-moi.*’ Andersen neemt de hoorn van de haak.

Justus luistert mee, daarvoor hoeft een mens zich niet te verontschuldigen die zich in dezelfde ruimte als een beller bevindt. Hij hoort iets vaags over geld, over publiciteit, over

City Westdamme, de plaatselijke ondernemersvereniging.

De gespreksgenoot van de hoofdredacteur moet een gemeentelijk ambtenaar zijn, vermoedt hij, misschien wel een wethouder of de burgemeester zelf. Of misschien toch een vertegenwoordiger van City Westdamme. Ach, laat maar.

Hij kijkt langs de hoofdredacteur heen naar een geschilderd portret van de oprichter van de krant, dat enigszins uit het lood achter het bureau hangt. Het markante hoofd met de vierkante kaak en het intelligente zilveren brilletje op de grote, licht gekromde neus, is door een vergulde lijst omgeven. De oprichter is de belichaming van de krant, nog altijd, een heer die de kamer in kijkt alsof ook de krant eeuwigheids-waarde vertegenwoordigt. De *Westdammer Courant* is een oud, onafhankelijk dagblad, heeft oorlogen en revoluties overleefd, een krant die de lezer nog ziet als een vriend. Naast het raam dat uitziet op hoge nieuwbouwflats hangt een aquarel van de Gedempte Sloot – uiterlijk teken van heimwee naar de tijd dat de krant nog in het centrum van de stad zetelde.

Andersen praat, luistert, reageert met zijn zware door alcohol en rookwaren aangetaste stem onverdroten op zijn onzichtbare gespreksgenoot. Eindelijk legt hij de hoorn neer.

Andersen vervolgt zonder enige nieuwe inleiding zijn gesprek met hem: ‘Dat stuk van jou is veel te negatief, te kritisch. Eerlijk gezegd betwijfel ik, mijn beste Justus, of jij wel geschikt bent om te schrijven over de veranderingen in onze mooie stad.’

‘Hè? Hoezo? Ik woon al jaren in de binnenstad, weet goed wat er speelt.’

‘We hebben meer positief nieuws uit de stad nodig.’

‘Positief nieuws?’

‘Ja, denk eens aan al die hardwerkende winkeliers, aan onze musea. Zij zijn het die mensen naar onze stad trekken.’

‘Een leefbare wijk als de Gasthuiswijk zal niet alleen ten goede komen aan de bewoners, ook aan de aangrenzende

winkelstraten en musea, de hele binnenstad wordt er beter van.'

'De binnenstad moet bereikbaar blijven. En de Vliegensteeg vormt een, weliswaar kleine, maar, zoals ook jij heel goed weet, essentiële verbinding tussen de Regentenstraat en de Schuttersstraat en daarmee een essentiële toegang tot de winkels in de Grote Steenstraat.'

'Die zijn uitstekend bereikbaar, er zijn genoeg plaatsen in en rond de binnenstad waar mensen hun auto kunnen parkeren. En er zijn parkeergarages. Die garages staan meestal voor de helft leeg.'

'Ja, niet iedereen wil dat hele eind naar het centrum lopen.'

'Dat hele eind? Als mensen een klein eindje lopen, kunnen ze nog meer genieten van onze mooie stad. Bovendien lijkt het me prima dat er in mijn artikel ook eens een andere visie op de binnenstad wordt gegeven.'

'Daar hebben we specialisten voor, we hebben nog wel meer artikelen liggen over de binnenstad, die gaan we gebruiken voor een van de volgende weekendbijlagen.'

'Daar kan mijn artikel, desnoods met hier en daar een kleine aanpassing, uitstekend voor gebruikt worden. Met nog wat mooie foto's erbij.'

'Nee, de mensen lezen de weekendkrant voor hun plezier. Zo'n bijlage dient positief te zijn, optimisme uit te stralen, geen klaagzang van een paar binnenstadsbewoners, laat staan van een flutsteegje...'

'U hebt me hier uitgenodigd om me dat te vertellen?'

'Ik heb je hier ontboden om je duidelijk te maken dat je je voortaan moet beperken tot rechtbankverslagen en aanverwante juridische zaken en dat we geen beroep op je doen om je met je persoonlijke hobby's bezig te houden,' zegt de hoofdredacteur met een verbeterheid en een overtuiging die ieder verder verzet van Justus al bij voorbaat kansloos maakt.

Andersen staat op, steekt zijn hand over zijn bureau naar hem uit. 'Ik moet zo weg, heb een afspraak.'

Hij neemt de uitgestoken afscheidshand met tegenzin aan en verlaat de kamer zonder zijn hoofdredacteur aan te kijken.

Justus rijdt op zijn oude stadsfiets terug naar huis. Hij moet blijven opletten in het drukke stadsverkeer, want zijn gedachten dwalen telkens af naar zijn gesprek met Andersen. Misschien heeft zijn hoofdredacteur wel gelijk. Waar bemoeit hij zich mee?

Hij rijdt de Vliegensteeg in, duwt tegen de smalle, half openstaande deur waarachter het gangetje naar de Vliegenuin ligt. De doorgang is zo smal dat de zon er slechts op een hoogzomerse dag, en alleen als hij in het zenit staat, een enkele straal in kwijt kan. De bewoners aan de overkant van de steeg zijn jaloers op de bewoners van de oneven nummers, wier huizen niet alleen grenzen aan de Vliegenuin maar die ook beschikken over een eigen tuintje met een schuurtje of berg-hok waarin zij hun fietsen kunnen stallen.

Justus zit op zijn balkon met uitzicht op de Vliegentuin, waarin een paar bewoners uit de steeg en de omliggende straten zich hebben teruggetrokken met een kind, een boek, een krant of een mobiele telefoon. Hij leest de weekendbijlage van de *Westdammer Courant*, de verhalen van geïnterviewde middenstanders, caféhouders, gemeentebestuurders en raadsleden, van mensen die zich verre houden van alles wat hun drang naar populariteit en aanzien zou kunnen stuiten. Het zijn de leden van Liberaal Westdamme, de Westdamse salonsocialisten, de mensen die in hun ongevaarlijke omgeving van gelijkgestemde vrienden en kennissen hun kritiek spuien op wereldverbeteraars en autohaters, de zich veilig en zeker wanende leden van een Algemene Nederlandse Wielrijdersbond, die als enige uitgangspunt de groei van het aantal leden heeft, waardoor zo'n club bij tegenstrijdige belangen wel gedwongen is om consequent voor de auto in plaats van de fiets te kiezen. Hij denkt aan de straks in overlijdensadvertenties vermelde levensgenieters en aan de nu nog zelfgenoegzaam in hun fauteuils weggezakte welvaartsprofiteurs die rustig het moment afwachten om, als de planeet intussen zo ziek is geworden dat het voortbestaan van de mens zelf gevaar loopt, op de rijdende kar van milieuvriendelijkheid en duurzaamheid te springen. En of het gaat om zaken als eens het algemeen kiesrecht of zoals nu de strijd tegen de vervuiling, het zijn zieners en activisten als zijn vriend Peter die dan, als slachtoffer van de wet van de remmende voor-sprong, al in de anonimiteit zijn weggekwijsd.

Hoe dan ook, ondanks het gebrek aan serieuze aandacht van de plaatselijke krant, blijkt de aksie van de bewoners toch wel enig succes te hebben gehad, want er heerst tegenwoordig een aangename rust in de steeg. Hij denkt aan de verkeersborden en teksten die de beide ingangen van de steeg ongestoord blij-

ven sieren. Zijn de resultaten van Peters zelfwerkzaamheid écht zo levensecht dat zij niet van de door het wegenvoerreglement goedgekeurde borden zijn te onderscheiden? Of vindt de gemeente Westdamme ze een mooie uiting van creativiteit, die hoort bij een tolerante stad? Net zoals de graffiti op bruggen, viaducten en kale wanden van overheidsgebouwen niet worden verwijderd door gemeentelijke schoonmaakdiensten, juist om te laten zien dat Westdamme een stad is waar kunst in hoog aanzien staat?

Te veel ongewenste gedachten. Het is tijd om zijn hoofd leeg te maken, om plaatsen op te zoeken die hem inspireren tot iets positiefs. De zon schijnt, het is heerlijk weer voor een tochtje door de polder. Dat er onderweg wat overtollig lichaamsgewicht kan worden achtergelaten is een prettige bijkomstigheid, het maakt zijn fietsmotivatie nog groter.

Hij kleedt zich om, trekt een reclameloois, blauw wielershirt en een zwarte wielbroek aan. Hij duwt zijn racefiets door het gangetje van de binnenstadstun naar de Vliegensteeg. Met genoeg constateert hij dat automobilisten, motor- en scooterrijders zich bij de nieuwe verkeerssituatie hebben neergelegd – er staat al dagen geen motorvoertuig meer in de steeg. Slechts een enkele keer gebruikt een bestuurder van een motorvoertuig de steeg nog als sluiproute, hetzij omdat hij principieel weigert een eindje om te rijden, hetzij omdat hij doorheeft dat de verkeersborden een illegale uiting vormen van lieden die gemotoriseerde verkeersdeelnemers hun wil wensen op te leggen. Toch is de Vliegensteeg beslist geen dode steeg geworden, fietsen die hier en daar slordig tegen de gevels van de oude huizen staan geplaatst geven haar juist een levendig aanzien.

Voor het huis van Peter staat een groepje steegbewoners wat te slap te ouwehoeren, als ontspanning na een week van harde arbeid.

Uit sociale overwegingen besluit hij zich kort bij het gezels-

schap op te houden. Het gaat nog steeds over de kwaliteit van het steegleven.

‘Het zijn nog maar enkele bromfietzers die door de steeg scheuren,’ constateert Peter.

‘Dat is niets bijzonders, verbodsborden worden per definitie door hen genegeerd, alsof hun geestelijke vermogens onvoldoende zijn om zelfs de meest elementaire beginselen van de wegenverkeerswet tot zich te nemen,’ is Justus’ bijdrage aan de discussie. Hij slaat zijn linkerbeen alweer over het zadel van zijn Pinarello om de steeg uit te rijden.

‘Het zou ook kunnen dat zij fietsers als hun voorbeeld nemen,’ zegt Peter. ‘Vooral wielrenners.’

Dat is een sterke, moet hij toegeven.